

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
01 / 2498- 326	
DATO - 6 OKT. 2003	
AN 631	EKSP.

Olje- og energidepartementet
v/ Utvinnings- og markedsavdelingen
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

SÁMEDIGGI SAMETINGET

**Sámediggeráddi
Sametingsráðet**

Kautokeinoveien 50
N-9730 Kárášjohka/Karasjok
Telefovdna (47) 78 47 40 00
Telefákša (47) 78 47 40 90
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no
NO 974 760 347

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER	DIN ČUJ./DERES REF	MIN ČUJ./VÅR REF.	BEAIVI/DATO
Per Anders Bør, 78 47 41 80 per.anders.bor@samediggi.no	OED 2001/2498 UM CAG	02 / 1888 - 28	02.10.2003

Utredning av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten - Barentshavet (ULB) - Høring

Viser til Deres brev av 04.07.2003 vedrørende ovennevnte utredning som ble sendt ut på høring.

Sametingsrådet har behandlet utredningen i sak R 74/03 og oversender herved vedlagte høringsuttalelse.

Dearvvuodaiguin / Med hilsen

Sven Roald Nystø
Sametingspresident

e. fullmakt

Johanne Gaup
Johanne Gaup
Politisk rådgiver

Vedlegg: Sak R 74/03

Sak R 74/03

Utredning av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet

Dokumenter

- Brev fra Olje og energidepartementet, 04.07.03 - Utredning av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet . Sammendragsrapport, juli 2003
- Delutredning fra NIBR - Petroleumsvirksomhet i Lofoten – Barentshavet og samiske forhold, juni 2003
- Sak 06/02 Utbygging av Snøhvitfeltet – ivaretagelse av samiske rettigheter til olje- og gassforekomster i samiske ressursområder
- Sak R 90/02 Utredningsprogram for konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet. Høringsuttalelse

Sametingsrådets vedtak:

1. Innledning

Sametinget er tilfreds med at Regjeringen ønsker å arbeide frem et best mulig faglig grunnlag for behandlingen av spørsmålet om helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet. Det er viktig å undersøke om det er mulig å legge til rette for en slik aktivitet i området uten at dette går på bekostning av annen næringsvirksomhet og naturmiljøet. Felles bruk av samme havområder mellom ulike næringer innenfor rammen av en bærekraftig utvikling, fordrer en bred og grundig gjennomgang av de mulige konsekvensene olje- og gassvirksomheten kan avstedkomme i et sårbart område.

Petroleumssektorens omfang og størrelse har betydelige konsekvenser for økonomi, nærings- og samfunnsutviklingen i Norge. Når regjering og Storting i behandlingen av St.meld.nr. 38 (2001-2002) har sluttet seg til den langsiktige utviklingsbanen for olje- og gassnæringen, innebærer det produksjon på norsk kontinentalsokkel i et hundreårsperspektiv, også for de nordlige havområdene. Dette perspektivet understreker ytterligere betydningen av konsekvensutredninger om svært mange og ulike temaer, også de forhold som berører det samiske samfunnet.

2. Sammendragsrapporten

2.1 Miljøkonsekvenser

Det er positivt at OED har sammenstilt et omfattende grunnlagsmateriale for å klargjøre mulighetene for en helårig petroleumsvirksomhet i de nordlige havområdene uten at det oppstår uakseptable skadevirkninger på miljøet eller for de næringene som utøves i området. Men det er likevel grunn for å spørre seg om konsekvensgrunnlaget er godt nok utredet i et miljøperspektiv.

Sign: _____ / _____

Møtesekretærer: Synnøve Solbakk

Møteboken består totalt av 15 sider

Petroleumsvirksomhet i arktiske områder kan ha nye utfordringer i forhold til utbygginger i andre havområder. For Sametinget er det et viktig prinsipp at all virksomhet er basert på bærekraftig utvikling. I det ligger det at utnyttelse av fornybare ressurser ikke skal bli skadelidende av petroleumsvirksomheten i nordområdene. Før-var-prinsippet må være gjeldende der en ikke har oversikt over konsekvensene av petroleumsvirksomheten i et økologisk sårbart miljø.

Rapporten legger opp til null utslipp til sjø ved normal drift. Det betyr at det ikke skal slippes ut produsert vann eller borevæske i sjøen. På denne måten vil konsekvenser for miljøet i sjøen reduseres til et minimum. Ilandføring av borevæske og borekaks fordrer fyllplass på land. I tillegg til at disse krever arealer vil det måtte bygges veger og andre infrastrukturtiltak. Utredningen har ikke vurdert hvilke konsekvenser disse vil få for arealbruken i for eksempel reindriftsområder. Av den grunn må reinjeksjon av borevæske og borekaks i boreområdet være løsningen.

Ballastvann fra skip kan være en stor miljøtrussel. I rapporten framgår det at kunnskapen om innførsel og etablering av fremmede marine arter er svært liten. Det er et betydelig kunnskapshull på dette området. Rapporten sier imidlertid at sannsynligheten for innførsel av fremmede organismer som meget lavt, men at konsekvensene kan være meget store både økologisk og økonomisk.

Barentshavet er i ferd med å bli det viktigste transportområde for russisk råolje og gass til Vest-Europa og USA. I rapporten går det fram at skipstransport medfører større sannsynlighet for utilsiktede utslipp enn selve petroleumsvirksomheten. Utredningen har i liten grad tatt for seg den russiske oljetransporten fra NV-Russland til EU/USA. Oljevernberedskapen langs Finnmarkskysten er pr. dato ikke tilfredsstillende. Verken slepebåter eller planlagt overvåkingssystem er ennå på plass eller i operativ drift. Den vedtatte trafikkentralen i Vardø må derfor bli raskt bygget ut og være på plass med nødvendig utstyr og bemannet med sterkest mulig maritim kompetanse før den russiske oljetransporten akselererer ytterligere. Den nordlige kyststripen vil være svært sårbar, uten tilstrekkelig oljevernberedskap, når en vet at det nærmest daglig vil gå fullastede tankere på 100 000 tonn og enda større langs kysten. For å redusere risikoen for uhell må denne transporten gå godt utenfor den utvidede territorialgrensen på 12 nautiske mil som blir gjort gjeldende fra 01.01.2004. Det må etableres sikre seilingsruter med høy beredskap fra overvåkningssystemer og operative slepefartøyer. I tillegg må det etableres spesielle overvåkningstiltak i Varangerfjordbassenget som følge av at Petsjengafjorden vil være et aktuelt sted på russisk side for en råoljeterminal/ilandføringssted for olje og gass. Dessuten vil sannsynligheten for en delelinjeavtale med Russland bli reell som igjen vil føre til en konsentrert leting og eventuell produksjon i dette omstridte området. Arbeidet med en egen beredsskapsplan for Varangerfjorden må derfor snarest iverksettes. Den bebudede forvaltningsplanen må fokusere sterkt på beredsskapsplaner, transport og overvåkning når petroleumssaktiviteten i Barentshavet ytterligere vil øke.

2.2 Reindriften

I sammendragsrapporten viser en eksplisitt til at situasjonen relatert til reinbeite er bekymringsfull, knyttet til økende omfang av infrastrukturbygging og arealbruk. Prognosene en støtter seg til vil bidra til økende press på arealbruk, både direkte gjennom anleggsetablering, men også indirekte knyttet til omfattende sekundær etablering og utbygging som boliger, veier, kraftnett etc. Sametinget støtter seg til rapporten ved at en uttrykker behov for sterkere helhetlige vurderinger av situasjonen og ikke bit-for-bit vurderinger.

Sign: _____ / _____
Møtesekretærer: Synnøve Solbakk

Møteboken består totalt av 15 sider

Når en viser til at en ikke kan tallfeste hvor stor konsekvensene kan være, er det for lett å anslå at arealbeslag av landområder vil være marginale. Nyere forskning viser at reintettheten reduseres i geografiske områder hvor anleggsetableringer skjer. Dette innebærer at de konkrete tapte arealer alene ikke gir et riktig bilde av konsekvensene for reindriften. En må derfor få på plass et overordnet regionalt studium for å unngå uheldige konsekvenser for samisk reindrift gjennom en bit-for-bit utbygging. I denne sammenheng er det ikke kun spørsmål knyttet til tap av beiteland som er aktuelt, men også de konsekvenser arealinngrep vil ha for hele reindriftssamfunnet.

2.3 Fiskerinæringen

En viktig målsetting for ULB er å utrede muligheten for sameksistens med fiskeriene. For fiskerinæringen er området fra Lofoten og nordover særlig viktig i ressursammenheng, spesielt fordi havområdet er gyte- og oppvekstområde for noen av de viktigste kommersielle fiskeslagene. Det er derfor en aktuell problemstilling å vurdere opprettelsen av petroleumsfrie fiskerisoner. I alle fall må en vurdere å innføre operasjonelle begrensninger for petroleumsvirksomheten i form av tidsbegrensninger på leteboring og seismikk i følsomme gyte- og oppvekstområder.

Det er riktig at det tradisjonelle samiske kyst- og fjordfiske har en aksjonsradius som strekker seg utover fjordområdene. I den samiske delutredningen vises det til at deltakelse i ishavsfangst og fiske med havgående fartøyer har vært utbredt i sjøsamiske områder. Fiske etter gytemoden torsk i Lofoten og på Breivikvikfjorden utenfor Sørøya har tradisjonelt vært både norsk og samisk fiske. Risikofaktorer knyttet til skadelig påvirkning på gyteområdene til norsk arktisk torsk, kysttorsk og andre fiskearter er derfor like relevant for samisk fiske som for norsk fiske. Men likevel er det slik at fjordflåten er mer stedbunden og baserer sin drift innenfor avgrensede områder med høsting av de kystnære ressursene. Derfor kan det samiske kystfiske være mer sårbar for eventuell lokal forurensning enn større havrelatert fiskeri. Sametinget kan ikke av rapporten se at en tilfredsstillende synliggjør konsekvensene av petroleumsvirksomheten for samiske småskalafiske og den sjøsamiske befolkningen.

Havbruksnæringen er en viktig næring for verdiskaping, syssel- og bosetting lang kyst og i fjordområdene. Denne næringen vil kunne gå glipp av verdifulle oppdrettslokaliteter ved etablering av landbaserte produksjonsanlegg som forutsetter stor skipstrafikk for transport og leveranser til petroleumsmarkeder i Europa og USA. Risikofaktorer og miljøtrusler mot oppdrettsnæringen vil være trusler mot bosettingen i sjøsamiske områder..

2.4 Kulturminner og kulturmiljø

Ved kysten av Nord-Troms og Finnmark vil de aller fleste kulturminner være samiske eller knyttet til samisk kulturhistorie. For områdene Lofoten og Vesterålen vil det også være mange samiske kulturminner og kulturmiljø som vil kunne bli berørt av utbygginger. Her er det imidlertid store kunnskapshull i mangel på systematisk samiske kulturminnerregistreringer og forskningsarbeid. Konsekvensene for kulturminner og kulturmiljø ved en petroleumsutbygging i Barentshavet vil alt overveiende berøre samiske kulturminner og kulturmiljø. Samiske kulturminner er et viktig dokumentasjonsmateriale for samisk historie og forhistorie. Kulturminner i en samisk samtidssammenheng vil, i tillegg til å gi historisk kunnskap, bidra til opplevelse av kulturell tilhørighet og identitetsforståelse. Det er viktig å vektlegge vern av samiske kulturminner og kulturmiljøer på en slik måte at det bidrar til å styrke og videreføre samisk kultur.

Derfor blir det særlig viktig ved lokalisering og etablering av anlegg for petroleumsvirksomheten å fokusere oppmerksomheten mot grundig arealplanarbeid for å unngå skader og desimering av de samiske kulturminnene og forringelse av samisk kulturmiljø.

3 Delutredningene i ULB

Som et grunnlag for ULB er det gjennomført en rekke faglige delutredninger. En av de mange delutredningene som er utført omfatter også samiske nærings- og samfunnsforhold. NIBR har utført et prosjekt kalt *Petroleumsvirksomhet i Lofoten – Barentshavet og samiske forhold*. Denne delutredningen vurderer relevante forhold knyttet til samisk virksomhet og kultur sett i relasjon til petroleumsvirksomheten i regionen. Studien baserer seg på eksisterende kunnskap, og er gjennomført innenfor et rammeverk på knappe 2 månedsverk, herav 1-2 ukesverk på reindrift. Utredningen må, som det sies i forordet, derfor ikke betraktes som fyllestgjørende eller dyptpløyende på de temaene som omtales.

Sametinget har tilkjennegitt at det ikke er forsvarlig å gjennomføre en konsekvensutredning med de tids- og ressursrammer som er avsatt, jfr. eget brev til OED av 07.10.2002. Sammendragsrapporten (ULB) har ikke redegjort for konsekvensene for samisk samfunnsutvikling, kultur, næringer og identitet. Det er heller ikke redegjort for hvordan samisk medvirkning og medbestemmelse for bruk av petroleumsressursene kan være. NIBR's delrapport tilkjennegir også dette på flere områder. På OED's eget fagseminar i april 2003 ble det fra forskerne selv vist til at rapporten var å betrakte som en oversiktsrapport/screening basert på eksisterende kunnskap. Utredningen må suppleres med mer utfyllende utredninger. Spesielt påpekes det i rapporten at det som omhandler reindriften ikke kan vurderes som en faglig forsvarlig konsekvensanalyse. Uten en faglig forsvarlig utredning med vurdering av ulike tiltak for minimalisering av negative konsekvenser for reindriften kan det ikke åpnes for helårig petroleumsvirksomhet. Arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet gjør det i tillegg absolutt nødvendig å få utført en faglig fullverdig konsekvensanalyse.

4 Kunnskapsgrunnlaget

Regjeringen har i ULB vektlagt at kunnskapsgrunnlaget er viktig for gode faglige utredninger. I prosessen med ULB har det derfor vært en viktig del av arbeidet å vurdere kunnskapsgrunnlaget samt avdekke eventuelle kunnskapshull. Med kunnskapshull menes områder hvor kunnskapsnivået er mangelfullt eller hvor data ikke er oppdatert de siste år. Det fastslås i sammendragsrapporten at kunnskap så vel som oversikt over manglende kunnskap er viktig for å styre en virksomhet. Det tas i rapporten til orde for at ulike tiltak kan iverksettes for å sikre en virksomhet med lite konsekvenspotensial også i forhold til temaer med mangelfullt eller ikke tilstrekkelig oppdatert datagrunnlag. Slike kunnskapshull kan en fastslå finnes ved petroleumsvirksomhetens forhold til samisk kultur og samfunnsliv. De kunnskapshull en kan identifisere er særlig viktig for arbeidet med den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet.

5 Medvirkning og medbestemmelse

Gassfeltet Snøhvit er det eneste prosjektet som er godkjent for utbygging og drift i nord. I Sametingets behandling av denne saken i 2002 ble dette industriprosjektet, av Sametinget, vurdert å ha stor betydning for utvikling av kultur, næringer og samfunnsliv i samiske bruks- og bosettingsområder.

Sign: _____ / _____
Møtesekretærer: Synnøve Solbakk

Møteboken består totalt av 15 sider

I Sametingets vedtak om utbyggingen av Snøhvitfeltet fastslås det at samene som et folk og urfolk har rettigheter knyttet til olje- og gassforekomster i samiske ressursområder, noe som innebærer at Sametinget gis rett til å være med å bestemme over disse forekomstene, og at en slik medbestemmelse må skje gjennom forhandlinger basert på omfattende konsekvensutredninger. Med rettigheter menes det ikke ekskluderende rettigheter eller særskilt eiendomsrett, men en rettighet samene har som et eget folk, og hvor dette oppfattes som en felles ressurs som en deler med alle bosatt i landsdelen eller landet forøvrig.

I Sametingets behandling av Snøhvitutbyggingen viste Sametinget til de internasjonale folkerettslige bestemmelser som skal sikre urfolks medvirkning og innflytelse over politikk- og planutformingen som gjelder utnyttelse av naturressursene i sine bosettingsområder. ULB tar på ingen måte opp hensynet til de urfolksrettslige føringer i ILO konvensjonen nr. 169, der urfolks prioritering og kontroll over egen utvikling, samt aktiv deltakelse ved avgjørelser står sentralt.

Forskning omkring oljeutvinning og menneskerettigheter viser at oljeutvinning kan gi store rikdommer for mange land, men at dette også ofte fører med seg en vesentlig forverret menneskerettighetssituasjon. Fravær av sivile organisasjoner og et fungerende demokrati kan virke til at menneskerettighetene, både de økonomiske og sosiale så vel som sivile og politiske rettigheter, kan påvirkes negativt av olje- og gassutvinning. Skjev fordeling av kontroll over oljeinntektene kan dessuten sterkt forverre forholdet mellom ulike etniske grupper og mellom sentrale myndigheter og lokalsamfunn (Eide/Bergesen/Goyer, 2000). Det er viktig å understreke at urfolksrettigheter er menneskerettigheter, og at selv om Norge er et rikt land og på mange områder et velutviklet demokrati, så står Norge overfor svært store utfordringer i sikre samisk kultur og samisk demokratisk innflytelse over samenes livssituasjon og utvikling.

Norge har også sluttet seg til Arktisk Råds *Arctic Offshore and Gas Guidelines* som ble vedatt i Alta i 1997. Av disse retningslinjene heter det bl.a. i pkt. 1.5 at: *"Oil and gas activities may have pronounced positive effects on a nations employment and economy. There are examples of negative effects on local communities and indigenous peoples"*. Under pkt. 3 i de samme retningslinjene heter det at: *"Offshore oil and gas activities should conduct so as to protect and minimize adverse impact on living resources and the ecosystems on which they depend; to minimize adverse impacts on the resource uses and cultural values of Arctic indigenous communities; and to coordinate with other human activities in the region"*. I retningslinjene pkt. 3.2 heter det videre at: *"Arctic States, in partnership with oil and gas industry, should address the economic, social and educational needs of Arctic indigenous residents"*.

Nettopp i det arbeid som gjøres av regjeringene i de 8 aktiske statene for å utvikle strategier for overvåking og vern av miljøet (AEPS) i nordområdene, inngår petroleumsvirksomheten som en vesentlig faktor.

EU-kommisjonen har i juni 2003 fremlagt et arbeidsdokument om den andre handlingsplanen for den nordlige dimensjon (2004-06). Dette er en oppfølging av den første handlingsplanen som utløper i 2003. Denne planen avspeiler felles bestrebelser der en har lagt vekt på komplementaritet, subsidiaritet og synergi blant partene i den nordlige dimensjon. Den nordlige dimensjon er en felles ramme for å fremme politisk dialog og konkret samarbeid. Hovedmålet med planen er å gi en klar ramme for alle interessenter gjennom klare strategiske mål, prioriteringer og konkrete aktiviteter. Det legges vekt på at handlingsplanen skal respektere internasjonalt anerkjente prinsipper om bærekraftig utvikling, åpenhet og deltakelse, likestilling, minoritetsrettigheter og beskyttelse av urfolk.

Sign: _____ / _____

Møtesekretærer: Synnøve Solbakk

Møteboken består totalt av 15 sider

Det vises i planen til styrking av den økonomiske utviklingen i den arktiske regionen, men at dette må foregå i full respekt for den sårbare miljøsituasjonen i regionen og at en må involvere lokalbefolkningen og urfolkene i beslutningsprosessen på alle nivåer (jfr. pkt. 3.6.2). Når det gjelder de prioriterte mål på handlingsnivå, heter det bl.a: *Strengthened attention to be paid by all Northern Dimension partners to indigenous interests in relation to economic activities, and in particular extractive industry, with a view to protecting inherited rights of self-determination, land rights and cultural rights of the region* (jfr. Annex 1, pkt.1.1).

Når en i EU-kommisjonen uttaler seg som konsist som i dette tilfellet må dette gi klare føringer på hvordan en bør vektlegge urfolksdimensjonen ved behandling av spørsmål som berører urfolk og samfunn i den arktiske regionen.

6 Petroleumsvirksomheten i Arktisk

25% av verdens uoppdagede petroleumspotensial ligger i Arktisk. Dette området omfatter Barentshavet, sørlige Karahavet og Vest Sibir, nordlige Karahavet, Laptev havet, Øst-Sibirsjøen, Chuchihavet; Alaska North Slope og Øst Grønland. For å avgrense dette området til Barentsregionen, vil de nordvestlige deler av Russland i løpet av de nærmeste tiår å bli et svært viktig forsyningsområde for både olje og gass. Timan-Pechora-provinsen, som ligger i Komi og Nenets Ogrug i Arkhangelsk Oblast er Russlands tredje største oljeprovins. De totale reserver for Timan-Pechora stimeres til 4 800 millioner tonn olje og 632 mrd kbm gass. Dette tilsvarer Norges totale oljeressurser i Nordsjøen. I Barentshavet er Shtockmanovskoye-feltet (Shtokman) det største feltet. Dette feltet ligger ca. 650 km fra Murmansk og Kirkenes og har enorme gassreserver. Feltets reserver er anslått å være større enn de totale norske gassreservene. Det fremgår av en EU-rapport at en planlegger å investere 300 mrd kroner i oljefeltene i Nordvest-Russland i løpet av en femårsperiode. Hvorvidt norske oljeselskap og norsk og nord-norsk leverandørindustri vil få sentrale roller i utviklingen i Nordvest-Russland avhenger av en rekke faktorer hvor en offensiv, strategisk satsing fra norske myndigheter og norsk petroleumsmiljø vil ha betydning. Kommuner i Finnmark (Sør-Varanger, Hammerfest o.a.) vil kunne få vekstimpulser som følge av den fremtidige petroleumsvirksomheten i russisk område. Den kompetanse og erfaring som norsk olje- og gassindustri har utviklet på egen sokkel, vil være et godt utgangspunkt for norsk deltakelse på russisk side.

Selv om den i dag eksisterer et industrielt og næringspolitisk samarbeid mellom Norge og Russland, så har en fra norsk side liten legitimitet til å påvirke Russland i deres miljø- og utbyggingspolitikk. Men etter en delelinjeavtale som trolig over tid vil bli en realitet, vil forutsetningene for et samarbeid om petro-utviklingen være langt mer reelle. Da vil en trolig få utbyggingsløsninger og infrastruktur rettet mot et felles Barentshav som sterkt involverer og gjensidig forplikter aktører på begge sider av nasjonalgrensen.

7 Urfolksdimensjonen i Barentsregionen

Med de store olje- og gassreserver som finnes i nordområdene, og med den planlagte virksomheten som står for døren, vil det være en stor utfordring hvordan en vil ivareta og utvikle urfolksdimensjonen i tilknytning til petroleumsvirksomheten. Barentsregionen som Europas nye petroleumsprovins vil sette urfolksperspektivet i en ny sammenheng som følge av den nye økonomi og samfunnsutviklingen som petroleumsvirksomheten vil forårsake. Hele det samiske bosettingsområdet på Nordkalotten og urfolk ellers i nordområdene vil inngå i influensområdet for olje- og gassvirksomheten.

Sametinget forventer at Norge tar et hovedansvar for å bevare og utvikle urfolksdimensjonen i nordområdene. Med de forpliktelser som Norge har inngått internasjonalt og med det formelle samarbeidet som er etablert mellom Sametinget og den norske staten, har en muligheter for å utvikle standarder og arenaer for samarbeid og forhandlinger mellom urfolk og de nasjonale stater som følger av petroleumsvirksomheten.

I Russland bygges gass- og oljefelt uten at urfolk får ta del i utviklingen gjennom aktiv medbestemmelse. Når det gjelder spørsmål om samisk deltakelse i det som formuleres som petroleumssalderen i Barentsregionen, så er det ikke dette bare et spørsmål som ensidig knytter seg til olje- og gassutvinningen i den norske delen av Barentshavet. Samene er allerede i dag politisk sett forpliktet til å intensivere sitt arbeid med olje- og gassspørsmål i nordområdene i Arktis. Dette på grunn av den aktiviteten som allerede pågår både i land- og sjøområdene på russisk side. Spesielt omfatter det områder i NV-Russland der netetserne bor, men også i andre urfolksområder.

Spørsmål om urfolksrettigheter knyttet til olje- og gassvirksomheten er allerede en sak i Barentssamarbeidet og i Arktisk Råd. Samene vil ta aktivt del i olje- og gassvirksomheten, annet vil være usolidarisk overfor andre urfolk og uansvarlig i forhold til framtidig nærings- og samfunnsutvikling i nordområdene. Med de økonomiske interessene som er knyttet til fremtidig global energibehov, vil petroleumssaktiviteten øke i nordområdene. Samene kan ikke sette seg utenfor ved å si nei olje- og gassutvinningen, men søke å ta aktivt del i prosessen fremover, men under klare forutsetninger. Det må foreligge klare garantier for urfolkenes rettigheter og muligheter for deltakelse.

Arktis er som kjent et enormt ressursområde for olje og gass. Både norske og internasjonale selskaper står i kø for å få innpass og muligheter til delta og utnytte ressursene i det circumpolare området. Norge bør i så måte utvikle en klar politikk som ikke fritar norske selskaper å respektere urfolks rettigheter i nordområdene. Gjennom etablering av modeller for samarbeid og samhandling kan de involverte stater spille en aktiv rolle for bevisst å ansvarliggjøre nasjonale og internasjonale selskapers virksomhet med hensyn til å respektere urfolks nedarvede rettigheter.

Den utredningen som nå foreligger fra OED for Lofoten – Barentshavet er ikke et tilstrekkelig grunnlag for å ivareta urfolksdimensjonen i nordområdene. De kunnskapshull og den videre oppfølging en tar til ordet for i kap. 9 blir for avgrensede problemstillinger både sektorielt og geografisk. Sametinget i samarbeid med norske myndigheter kan synliggjøre urfolksdimensjonen i tilknytning til olje- og gassvirksomheten ved å utvikle modeller for institusjonsutbygging og kompetanseutvikling gjennom politiske og faglige arenaer som Sametinget, Samisk høyskole, Nordisk Samisk Institutt og Senter for urfolksrettigheter. Det gjelder å videreutvikle urfolksdimensjonen i hele det circumpolare området slik at det i politikktutforming og praktiske handlingsplaner gir synergier og positive ringvirkninger for næringsutvikling og bosetting i nordområdene.

8 Konklusjon

Sametinget viser til den foreliggende utredning av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet (ULB), til dagens økende transport av russisk råolje til Vest-Europa og USA fra NV-Russland og til de foreliggende planer om betydelige økninger i olje- og gassproduksjon fra russisk side i dette området.

Sign: _____ / _____
Møtesekretærer: Synnøve Solbakk

Møteboken består totalt av 15 sider

En beslutning om det skal igangsettes helårige petroleumsaktiviteter i området Lofoten- Barentshavet må tas ut fra et helhetlig perspektiv med basis også i de aktiviteter som planlegges og skjer i Russlands nordområder på det petroleumspolitiske området. Russland vil utvikle og utvide sin petroleumsvirksomhet, uansett hvilke løsninger Norge finner å ville velge. Sett i dette perspektiv, foreligger det i realiteten svært få handlingsalternativer for Norge. Landet kan velge å se Norges del av Barentshavet isolert fra den virksomhet som planlegges i NV-Russland, eller legge til grunn den økte aktiviteten på russisk side.

Sametinget vil anbefale at Norge i sitt valg legger de økte petroleumsaktivitetene i NV-Russland til grunn for sine handlingsvalg når det gjelder ULB. Dette på grunn av at Norge uansett vil stå overfor meget store utfordringer når det gjelder teknologi, miljø, beredskap, sikkerhet og urfolkshensyn. Sett i et slikt perspektiv, finner Sametinget det bedre å legge til rette for at Norge deltar aktivt i en framtidig planlegging av petroleumsvirksomheten i Barentshavet, enn at Russland gjør det alene. Ved å delta vil man sterkere kunne påvirke og finne fram til standarder som kan make å legge føringer på den internasjonale utviklingen for petroleumsvirksomhet i hele Barentshavet. Hensynet til urfolkene, fiskeri og miljø, sett i et grenseoverskridende perspektiv, veier tungt for Sametinget i denne sammenheng. Derfor er det også viktig at norske oljeselskaper legger til grunn slike hensyn i sin deltakelse i petroleumsaktivitetene på russisk side. Det vil blant annet også omfatte infrastrukturtiltak som andre næringer og samfunnsområder vil dra nytte av. Sametinget mener videre at Norge i denne sammenheng må utvikle en langt mer helhetlig og klarere nordområdestrategi, sett i et grenseoverskridende perspektiv, der blant annet hensynet til urfolkens rettigheter og samfunnsliv, fiskerier, miljø, sikkerhet og ressurovervåkning får en mer grunnleggende rolle, enn det som framgår av landets politikk på dette området i dag.

Eksisterende delutredning som omfatter de samiske forhold ikke et tilstrekkelig grunnlag for å kunne vurdere konsekvensene av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten - Barentshavet. Utredningen må suppleres med mer utfyllende utredninger. Uten en faglig forsvarlig utredninger kan en vanskelig finne frem til ulike tiltak for minimalisering av negative konsekvenser for det samiske samfunn. Arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet gjør det i tillegg absolutt nødvendig å få utført faglig fullverdige konsekvensanalyser. Dette omfatter rettigheter og samfunnsforhold for urfolkene på russisk side.

ILO-konvensjonen nr. 169 legger begrensninger for Statens myndighet med hensyn til utnyttelse av naturressurser og gir klare føringer for involvering av Sametinget i forbindelse med gjennomføring av utbygginger som har konsekvenser for det samiske folket. Sametinget ber derfor om at det avklares hvordan regjeringen vil gjennomføre involveringen av Sametinget i arbeidet, slik at arbeidet med helårig petroleumsvirksomhet skjer i samsvar med nasjonale- og internasjonale urfolksforpliktelser. Det finnes også andre folkerettslige instrumenter og erklæringer som skal sikre urfolks medvirkning og innflytelse over politikkutformingen i nordområdene.

Tilfeldige konsultasjoner med Sametinget er ikke tilstrekkelig til å oppfylle folkerettens krav om involvering og medbestemmelse. Sametinget krever at Norge tar et hovedansvar for å bevare og utvikle urfolksdimensjonen i tilknytning til petroleumsvirksomheten i nord. Med de forpliktelser som Norge har inngått internasjonalt og med det formelle samarbeidet som er etablert mellom Sametinget og den norske stat, har en muligheter for å utvikle standarder og arealer for samarbeid og forhandlinger mellom urfolk og nasjonalstatene. Både norske og multinasjonale selskaper posisjonerer seg for å delta i ressursutvinningen i nordområdene.

Sign: _____ / _____
Møtesekretærer: Synnøve Solbakk

Møteboken består totalt av 15 sider

Gjennom å utvikle standarder for samarbeid som involverer urfolks deltakelse kan en legge føringer, påvirke og ansvarliggjøre disse selskapenes handlemåte med hensyn til å respektere urfolks rettigheter i nordområdene.

Sametinget krever derfor at de ansvarlige myndigheter stiller ressurser til disposisjon for å få utført en faglig fyllestgjørende utredning som ivaretar de samiske samfunnsforhold og dimensjoner som Sametinget har redegjort for i den foreliggende uttalelsen. Spesielt er det viktig å følge opp dette arbeidet i forhold til den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet. Sametinget stiller seg til disposisjon og er villig til å gå i en nærmere dialog om organisering, gjennomføring, mandat og rammer for å følge opp et bredere utredningsarbeid enn det som foreligger i ULB.

Sign: _____ / _____
Møtesekretærer: Synnøve Solbakk

Møteboken består totalt av 15 sider